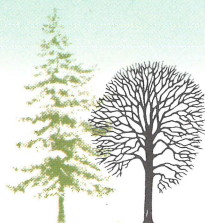

19970605

INŠTITUT ZA GOZDNO IN LESNO GOSPODARSTVO

61001 Ljubljana, Večna pot 2, p.p. 523-X, telefon: 268-963

Avtor(ji): Mag. Dušan JURC

Naslov: Sušenje vej navadnega gabra v Kranjski gori

Kraj, leto: Ljubljana, 1997

ODC GDK 443.3+176.1 Carpinus betulus L.: (049.3)

Ključne besede: navadni gaber, Carpinus betulus, gabrova metličavost, gliva, Taphrina Carpini (Rostr.) Johans, poškodovanost drevja

GOZDARSKI INŠTITUT SLOVENIJE

Večna pot 2, 61000 Ljubljana, p.p. 523-X, Slovenija
 telefon: 386 61 + 1231343
 telefax . 386 61 + 273589

Poročevalska, diagnostična in prognostična služba za varstvo gozdov
 Gozdarski inštitut Slovenije in Oddelek za gozdarstvo BF
 Večna pot 2
 1000 Ljubljana

Prof. dr. Josip Turk
 Trubarjeva 61
 1000 Ljubljana

Zadeva: Sušenje vej navadnega gabra v Kranjski gori

V torek, 3. 6. 1997 ste prinesli vzorce vej navadnega gabra (*Carpinus betulus* L.), ki raste v živi meji okoli vrta hiše v Kranjski gori, ulici Josipa Vandota 1. Posamične veje gabrov, ki so stari vsaj 15 let, postajajo rumene, nekatere se posušijo. V lanskem letu ste drevesca v živi meji pognojili z mineralnim gnojilom (NPK).

Nekatere veje vzorca so suhe, na drugih, še živih, so listi nenormalno zelenorumeni in manjši kot običajno. Vejice teh poganjkov so drobne in gosto razvejane.

Menimo, da je povzročiteljica teh poškodb gliva *Taphrina carpini* (Rostr.) Johans., ki povzroča gabrovo metličavost. Liste vzorca smo mikroskopirali, vendar značilnih askov, ki posamično izraščajo iz spodnje povrhnjice, nismo našli (gliva jih bo oblikovala šele poleti). Kljub temu menimo, da so simptomi bolezni tako značilni, da zadoščajo za determinacijo.

Gabrova metličavost je redka bolezen, ki povzroča na gostiteljski rastlini nastanek večjih ali manjših "metel" (grmičkov). Ti grmi so pri starih okužbah lahko veliki tudi do 1 m. Gliva živi v lubju in listju grmička in poleti oblikuje na spodnji strani listov sivo prevleko, ki jo sestavljajo številni aski. Askospore povzročajo nove okužbe skozi lubje. Metlice nastanejo tako, da na kratki razdalji poganjka ali veje odžene veliko število vejic. Micelij perenira v lubju in prerašča vse do listja. Običajno gliva ne povzroča velike škode drevesu, vendar pri posameznih osebkih opazimo, da se okužene veje in grmički z gabrovo metličavostjo sušijo. Lep primer takega razvoja bolezni je v ljubljanskem Tivoliju, v novem parku ob ribniku.

Na suhih vejicah, ki ste jih prinesli, so razvita nespolna trosišča glive *Nectria cinnabarina* (Tode) Fr., ki povzroča rdečo sušico listavcev. Gliva lahko okuži in uniči le zelo oslabljene veje in običajno jo najdemo kot gniloživko. Veje najverjetneje okuži

po odmrtnju, ki ga je povzročila *T. carpini*. Iz prinešenega vzorca vejic nismo mogli ugotoviti, ali je rdeča sušica listavcev okužila le vejice, odmrle zaradi gabrove metličavosti, ali pa povzroča tudi sušenje vejic, ki te bolezni nimajo. Mogoče je namreč, da bolezen sama uniči vejice, vendar le v primeru, da drevo raste v neustreznih razmerah, je močno oslabiljeno (npr. zaradi poškodb korenin), ali le na tistih vejah vitalnega drevesa, ki so zasenčene in zaradi tega odmirajo. V kolikor se v gabrovi živi meji pojavlja tudi sušenje z gabrovo metličavostjo neokuženih vej, bi bilo potrebno izboljšati rastne razmere greves z rednim gnojenjem, če je živa meja zasenčena s sosednjimi drevesi s sproščanjem krošnje (osvetlitev s posekom bližnjih dreves), morda rahljanjem tal v območju korenin in drugimi ukrepi, ki so odvisni od konkretnega stanja na vrtu (npr. morda urediti odvodnjavanje odtoka vode iz ceste, ki vsebuje sol za posipanje cest in podobno).

Individualna odpornost posameznih gabrov na gabrovo metličavost je zelo različna. Običajno je tu in tam posamezno drevo močno okuženo med številnimi zdravimi drevesi.

Zatiralni ukrepi proti gabrovi metličavosti niso znani, ker bolezen v gozdni fitopatologiji ni gospodarsko pomembna in škodljiva. Taksonomsko je gliva sorodna z breskovo kodravostjo (*Taphrina deformans*) in morda bi bilo uspešno zatiranje, kot ga priporočajo za to bolezen (jesensko in spomladansko škropljenje pred brstenjem z dvojno jakostjo bakrenih pripravkov ali z navadno jakostjo radocirama). Menimo, da bi bilo najuspešneje bolezen zatirati ob rezanju žive meje z izrezovanjem vej, ki nosijo poganjke z bledozelenimi listi. Te poganjke bi bilo najbolje odrezati čim bolj "v živo", da bi z gotovostjo odstranili celotni del poganjka, ki ga je preraslo podgobje zajedavske glive.

Sestavil:

mag. Dušan Jurc, dipl. biol.

Ljubljana, 5. 6. 1997

